

■ Μνήμη Σεπτεμβριανῶν 1955

**Τὸ πογκρόμ ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ
τῆς Κωνσταντινούπολης:***

**Ἑβδομήντα χρόνια ἀτιμώρητοι θύτες
καὶ ἐπαναλαμβανόμενα ἐγκλήματα**

Τὰ «λάθη» καὶ ἡ «φασιστικὴ πολιτικὴ»

Ἦταν τὸ 2009, ὅταν ὁ τότε πρωθυπουργὸς Ρετζέπ Ταγίπ εἶχε μιλήσει γιὰ τὸ πογκρόμ ἐναντίον τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Πόλης (ἀλλὰ καὶ τῆς Σμύρνης, τῆς Ἰμβρου, τῆς Τενέδου), ὡς «λάθη» καὶ ἀποτέλεσμα «φασιστικῆς πολιτικῆς»!!!! Αὐτὰ τὰ «λάθη» ἡ ἱστορικὸς Ντιλέκ Γκιουβέν στὸ βιβλίο της «Ἐθνικισμός, Κοινωνικὲς Μεταβολὲς καὶ Μειονότητες: Τὰ ἐπεισόδια ἐναντίον τῶν μὴ μουσουλμάνων τῆς Τουρκίας, 6/7 Σεπτεμβρίου 1955», τὰ τεκμηριώνει καὶ ἀναδεικνύει τὸν ὀργανωμένο χαρακτήρα τοῦ πογκρόμ βασιζόμενη σὲ ἀνέκδοτο ὑλικὸ στρατιωτικοῦ δικαστῆ τῆς ἐποχῆς.

Ἀπὸ τὴν πλευρὰ του, ὁ Γιλμάζ Καρακόγιουνλου, ὑπουργὸς τῆς κυβέρνησης τοῦ εἰσβολέα στὴν Κύπρο Ἐτσεβίτ καὶ συγγραφέας τοῦ βιβλίου «Φθινοπωρινὸς Πόνος»- τὸ βιβλίο ἐγινε κινηματογραφικὴ ταινία ἀπὸ τὴν Τομρίς Γκιριτλίογλου- γράφει γιὰ τὸν διωγμὸ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινούπολης τὸ 1955: **«Ἦμουν** μάρτυρας τῶν γεγονότων καὶ μὲ ἐπηρέασαν βαθιά. **Ἔγραψα** αὐτὰ ποὺ εἶδα.

Θὰ ἤθελα νὰ ἀντικρύσω ἔστω καὶ ἓναν ἀπὸ τοὺς λαφυραγωγούς. Εἶμαι περίεργος νὰ δῶ τί αἰσθάνθηκαν, ὅταν εἶδαν τὴν ταινία. Νομίζω, ὅτι ὅλοι τους αἰσθάνθηκαν ντροπή»!

Ἑπτὰ δεκαετίες μετὰ τὰ «Σεπτεμβριανά», τὴν καταστροφή τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως 1955, τὴν τουρκικὴ «Νύχτα τῶν Κρυστάλλων», μετὰ ἀπὸ τὸ ὀργανωμένο *πογκρόμ* ἀπὸ τὸ τουρκικὸ κράτος καὶ παρακράτος, δὲν ἔχει ἀποδοθεῖ μέχρι σήμερα δικαιοσύνη.

Τῆς δίωξης τῶν Ἑλλήνων εἶχαν προηγηθεῖ ἤδη ἀπὸ τὶς δεκαετίες τοῦ 1930 καὶ 1940 καὶ ἄλλες πράξεις ποὺ παραβίαζαν διεθνεῖς συνθήκες καὶ δίκαιο καὶ κυρίως τὴν ἀνθρώπινη ἠθική: ἀπελάσεις, ἀπαγόρευση ἐξάσκησης ἐπαγγελματίων, κατασχέσεις περιουσιῶν, ἐπεμβάσεις στὶς ἐκλογές τῶν ὁμογενειακῶν ἰδρυμάτων, παρεμβολὴ ἐμποδίων στὴν λειτουργία τῶν ἐκπαιδευτηρίων, στρατολόγησις Ἑλλήνων καὶ ἡ ἀποστολὴ τους σὲ «τάγματα ἐργασίας». Ἐπίσης «φορολογία περιουσίας», μὲ τὴν ὁποία ἡ Τουρκία ὅρισε φόρο ποὺ ἔφθανε νὰ εἶναι διπλάσιος ἢ καὶ τριπλάσιος τῆς ἀξίας τῆς περιουσίας, ἐνῶ στὴν περίπτωσι ποὺ οἱ Ἕλληνες δὲν κατέβαλλαν τὸν φόρο ἐντὸς 15 ἡμερῶν, οἱ ἀρχές εἶχαν δικαίωμα νὰ κατὰσχουν τὴν περιουσίαν τους.

Ἡ προβοκάτσια καὶ τὸ ὀργανωμένο σχέδιο

Τὴν νύχτα τῆς 5ης πρὸς τὴν 6η Σεπτεμβρίου 1955, γίνεται μία ἔκρηξι στὸν κήπο τοῦ τουρκικοῦ προξενείου Θεσσαλονίκης καὶ ἔξω ἀπὸ τὸ φερόμενο ὡς σπίτι τοῦ Μουσταφᾶ Κεμάλ. Φερόμενο, γιατί ἔχουμε ἀποδείξει, ὅτι τὸ σπίτι αὐτὸ δὲν ἦταν ποτὲ ὁ τόπος γέννησις τοῦ φυσικοῦ αὐτουργοῦ τῆς Γενοκτονίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀλλὰ μία παραχώρησις-ὑποχώρησις πρὸς τὴν Τουρκία ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα τὴν δεκαετία τοῦ 1930.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἔκρηξι, ὁ κλητῆρας τοῦ προξενείου ἔπese σὲ ἀντιφάσεις καὶ τελικῶς ὡμολόγησε ὅτι αὐτὸς ἔβαλε τὴν βόμβα, προσθέτοντας, ὅτι τοῦ τὴν ἔδωσε ὁ μουσουλμᾶνος ἐκ Θράκης

Ὁκτάν Ἐγκίν, ὁ ὁποῖος καὶ ὡμολόγησε τὴν πράξι του. Ὁ Ἐγκίν ἀφέθηκε ἐλεύθερος μὲ ἐγγύησι καὶ ὁ Τοῦρκος πρόξενος τῆς Κομοτηνῆς Ἀχμέτ Ὁμάρ τὸν φυγάδευσε στὴν Τουρκία, ἐνῶ στὴν συνέχεια ὁ Ἐγκίν ἀνταμείφθηκε μὲ θέσεις στὸ τουρκικὸ κράτος καὶ παρακράτος!

(Περισσότερα γιὰ αὐτὸ τὸ ζήτημα, στὸ

Θεοφάνης Μαλκίδης, «Διπλωματικές και πολιτικές συνιστώσες τῆς δραστηριότητας τοῦ γενικοῦ προξενείου τῆς Τουρκίας στὴν Κομοτηνὴ», Ἀθήνα: «Γόρδιος» 2010).

Μετὰ τὸ συμβάν, ἡ ἔφημερίδα τοῦ καθεστώτος «Instabul Ekspress» παραποίησε τὰ γεγονότα καὶ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν τουρκικὴ ἀντίδραση γιὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸ ἀγῶνα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κύπρου, προέτρεψε σὲ ἐπεισόδια ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὸ κράτος, τὸ παρακράτος καὶ τὶς ἐθνικιστικὲς ὀργανώσεις νὰ ἀναλαμβάνουν τὴν ὑλοποίηση τοῦ σχεδίου.

Τὸ πρῶτο κύμα τῶν «διαδηλωτῶν» ἔσπαγε πόρτες, τζάμια, ρολά, τὸ δεύτερο κατέστρεφε τὸ ἐσωτερικὸ σπιτιῶν καὶ τὸ τρίτο κύμα ἔβαζε φωτιὰ καὶ κατέστρεφε ὅ,τι εἶχε ἀπομείνει. **Σ**τὴν ἀρχή, ἐνδιάμεσα καὶ στὸ τέλος, ὁ ὄχλος βασάνιζε, βίαζε, δολοφονοῦσε!

Τοῦλάχιστον τριάντα Ἑλληνίδες καὶ Ἑλληνες σκοτώθηκαν καὶ ἑκατοντάδες ἄλλοι κακοποιήθηκαν. **Ὁ** Ἐπίσκοπος Παμφίλου Γεράσιμος καὶ ὁ Μοναχὸς Χρῦσανθος Μαντᾶς ξυλοκοπήθηκαν μέχρι θανάτου, ὁ Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως Γεννάδιος παραφρόνησε ἀπὸ τοὺς ξυλοδαρμούς καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο χρόνον πέθανε, ἐνῶ ὁ Διάκονος ὑπέστη περιτομή.

Ἐπίσης, βιάσθηκαν πάνω ἀπὸ 2.000 Ἑλληνίδες, ἀλλὰ γιὰ εὐνότητους λόγους δηλώθηκαν μόνο 200 βιασμοί. **Μ**έσα σὲ 9 περίπου ὥρες καταστράφηκαν ὅλοσχερῶς 1.004 σπίτια, 4.348 καταστήματα, 27 φαρμακεῖα, 26 σχολεῖα, 5 σύλλογοι, οἱ ἐγκαταστάσεις 3 ἔφημερίδων, 12 ξενοδοχεῖα, 11 κλινικὲς, 21 ἐργοστάσια, 110 ζαχαροπλαστεῖα καὶ ἐστιατόρια, 73 ἐκκλησίες, ἐνῶ συλήθηκαν πάρα πολλοὶ τάφοι καθὼς καὶ οἱ τάφοι τῶν πατριαρχῶν στὴν Μονὴ Βαλουκλῆ.

(**Γ**ιὰ τὶς καταστροφές, βλ. Θεοφάνης Μαλκίδης, ἀνωνύμου αὐτοῦτου μάρτυρα «Τὰ τουρκικὰ ἐγκλήματα τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν 6ην καὶ 7ην Σεπτεμβρίου 1955 ἢ χρονικὸν τῆς 3ης ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐν αὐτῇ Ἑλληνισμοῦ», Ἀθήνα 2015).

Ἐπίθεση ἀπὸ ὀργανωμένες ὁμάδες δέχθηκε καὶ τὸ Ἑλληνικὸ Προξενεῖο στὴν Σμύρνη, τὸ ἑλληνικὸ περίπτερον στὴν Ἐκθεση τῆς πόλης, ὅπου σχίσθηκε ἡ Ἑλληνικὴ σημαία, ἐνῶ οἱ Ἑλληνες ἀξιωματικοὶ ποῦ ὑπηρετοῦσαν στὸ στρατηγεῖο τοῦ ΝΑΤΟ διασώθηκαν τὴν τελευταία στιγμή.

‘Ο Francois Crouzet υπολογίζει τις ζημιές σε 300 εκατομμύρια δολάρια της εποχής, δηλαδή πολύ περισσότερα του ενός δισεκατομμυρίου σημερινών δολαρίων.

‘Η «τιμωρία» καὶ ἡ ἀποτροπὴ ἐπανάληψης τῶν ἐγκλημάτων

Μετὰ τις δολοφονίες, τοὺς βιασμούς, τὰ βασανιστήρια καὶ τις καταστροφές τῶν ἐλληνικῶν περιουσιῶν, ἡ κυβέρνηση Μεντερές κήρυξε τὸν στρατιωτικὸ νόμο στὴν Ἀγκυρα, Κωνσταντινούπολη καὶ Σμύρνη, συνέλαβε πάνω ἀπὸ 2.000 ἄτομα καὶ ἐμφάνισε ὡς ὑπεύθυνους τῶν ταραχῶν τοὺς κομμουνιστές.

Αἶγα χρόνια ἀργότερα ὁ Μεντερές ἀπαγχονίστηκε ἀπὸ τὴν τουρκικὴ χούντα, μὲ τὸ κατηγορητήριο γιὰ τὰ «Σεπτεμβριανὰ νὰ ἀποτελεῖ μία ὑποσημείωση, ἐνῶ ἡ τότε κυβέρνηση στὴν Ἑλλάδα ἀρκέστηκε σὲ μερικὲς διαβεβαιώσεις ἀπὸ τὸ ΝΑΤΟ ποὺ κινδύνευε ἀπὸ τὴν διάρρηξη τῶν ἐλληνοτουρκικῶν σχέσεων καὶ σὲ μία ἔπαρση τῆς ἐλληνικῆς σημαίας στὸ προξενεῖο».

‘Η δολοφονία, ὁ βιασμός καὶ ἡ ἐκδίωξη τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινούπολης τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1955 ἀποτελεῖ μία μελανὴ στιγμή στὴν ἱστορία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἀποτελεῖ ἓνα ἐγκλημα κατὰ τῆς ἀνθρωπότητας καὶ ὡς τέτοιο πρέπει νὰ προβληθεῖ, νὰ ἀναδειχθεῖ, νὰ συζητηθεῖ, νὰ τιμωρηθεῖ.

‘Η ἀναφορὰ στὰ «Σεπτεμβριανὰ» εἶναι μία συνεχὴς ὑπενθύμιση τῆς ὑποχρέωσης τοῦ θύτη, τῆς κατοχικῆς Τουρκίας νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἀδικία, ἀλλὰ ἀφορᾷ καὶ τὸ καθῆκον τοῦ θύματος, τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων λαῶν ποὺ ὑπέστησαν τὸ ἐγκλημα (Ἀρμένιοι, κ.ἄ.), νὰ προβάλλει τὸ γεγονὸς καὶ νὰ διεκδικήσει τὴν ἀποκατάσταση, τὴν ἐπανόρθωση.

‘Η ἀπόδοση τῆς δικαιοσύνης γιὰ τὰ «Σεπτεμβριανὰ», γιὰ τὴν «Νύχτα τῶν Κρυστάλλων», εἶναι μία ἀκόμη προϋπόθεση γιὰ τις ἐλληνοτουρκικὲς σχέσεις, γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινούπολης, Ἰμβρου καὶ Τενέδου, καθὼς καὶ γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν συνέχεια καὶ τὴν ἐπιβίωσή μας στὸ Αἶγαῖο, στὴν Κύπρο, στὴν Θράκη.

(*) Ἐφημερ. «Ἐστία», 8.9.2025, σελ. 1 καὶ 6. • Τοῦ Θεοφάνους Μαλκίδη, Δρ. Παντείου Πανεπιστημίου. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.